

Vissa frågor om Försvarsmaktens personal

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motionsyrkanden om försvarets personalförsörjning och Försvarsmaktens personalpolitik. Motionerna har väckts under den allmänna motionstiden 2014. Motionerna rör bl.a. totalförsvarsplikt och mönstring, villkor för Försvarsmaktens militära personal, veteranfrågor och andelen kvinnor i fredsbevarande insatser.

I betänkandet föreslår utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta ett centrum med specialkompetens i veteranfrågor. Utskottet tillstyrker två motionsyrkanden (KD) och avstyrker övriga motioner. I betänkandet finns åtta reservationer (S, M, SD, C, V, FP och KD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden	7
Personalförsörjningssystemets utveckling	7
Villkor för militär personal	10
Utnämningssmakt för vissa anställningar	11
Centrum med specialkompetens i och forskning om veteranfrågor och ett veterancentrum med museum	12
Minnesdag för veteraner	13
Utlandstjänstgöring	14
Reservationer	17
1. Personalförsörjningssystemets utveckling, punkt 1 (M, C, FP, KD) ...	17
2. Personalförsörjningssystemets utveckling, punkt 1 (SD)	17
3. Personalförsörjningssystemets utveckling, punkt 1 (V)	18
4. Villkor för militär personal, punkt 2 (SD)	19
5. Utnämningssmakt för vissa anställningar, punkt 3 (SD)	19
6. Centrum med specialkompetens i och forskning om veteraner, punkt 4 (S)	20
7. Veterancentrum med museum, punkt 5 (SD)	20
8. Minnesdag för veteraner, punkt 6 (SD)	21
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Personalförsörjningssystemets utveckling

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:67 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkande 4,

2014/15:1626 av Mikael Oscarsson (KD),

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3,

2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 5 och

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 47–51.

Reservation 1 (M, C, FP, KD)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (V)

2. Villkor för militär personal

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1424 av Edward Riedl (M) och

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 39–43.

Reservation 4 (SD)

3. Utnämningmakt för vissa anställningar

Riksdagen avslår motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 46.

Reservation 5 (SD)

4. Centrum med specialkompetens i och forskning om veteraner

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att ett centrum med specialkompetens i veteranfrågor bör inrättas.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:1618 av Mikael Oscarsson (KD) och

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 4.

Reservation 6 (S)

5. Veterancentrum med museum

Riksdagen avslår motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 30.

Reservation 7 (SD)

6. Minnesdag för veteraner

Riksdagen avslår motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 29.

Reservation 8 (SD)

7. Utlandstjänstgöring

Riksdagen avslår motion

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 17.

Stockholm den 19 februari 2015

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (FP), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas motionsyrkanden om försvarets personalförsörjning och Försvarmaktens personalpolitik. Motionerna har väckts under den allmänna motionstiden 2014. Motionerna rör bl.a. totalförsvarspolitisk och mönstring, villkor för Försvarmaktens militära personal, veteranfrågor och andelen kvinnor i fredsbevarande insatser.

Vid utskottets sammanträde den 10 februari 2015 lämnade statssekreterare Jan Salestrand en fördjupad beskrivning till utskottet av några av de frågor som bereds i betänkandet.

Bakgrund

Riksdagen beslutade våren 2010 om lagstiftning som fastställde att försvarets personalförsörjning ska vila på frivillighet och att totalförsvarspolitiken endast ska tillämpas när försvarsberedskapen så kräver (prop. 2009/10:160, bet. 2009/10:FöU8, rskr. 2009/10:269). Vid behandlingen av förslaget konstaterade utskottet att det blivit alltmer uppenbart att totalförsvarspolitiken urholkats och att man såg ett behov av att reformera den militära utbildningen och anpassa den till en insatsorganisation i enlighet med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. Utskottet utgick från att regeringen och Försvarmakten noggrant planerar för att snabbt kunna återuppta grund- och repetitionsutbildningen av värnpliktiga och civilpliktiga om så skulle behövas.

Våren 2012 behandlade utskottet regeringens förslag till ny lag om soldatansättningar (prop. 2011/12:115, bet. 2011/12:FöU5, rskr. 2011/12:216). I utskottets ställningstagande välkomnades att det fanns en bred politisk samsyn om lagförslaget. Utskottet uppgav vidare att man noga skulle fortsätta att följa genomförandet av personalsystemet och de utmaningar som detta medför inom olika områden.

Frågor om Försvarmaktens personalförsörjningssystem behandlades senast av utskottet i betänkandena 2012/13:FöU7 och 2013/14:FöU2. Utskottet framhöll i det första betänkandet att den fortsatta utvecklingen av Försvarmaktens nya personalförsörjning i enlighet med de beslut som riksdagen fattat borde utredas för att bidra till långsiktighet, uthållighet och stabilitet i personalförsörjningssystemet. Detta tillkännagav riksdagen för regeringen som sin mening den 16 maj 2013 (rskr. 2012/13:223). Regeringen beslutade den 24 oktober 2013 om en utredning av hur Försvarmaktens personalförsörjning bör utvecklas inom ramen för den beslutade försvarspolitiska inriktningen (dir. 2013:94). Utredningens betänkande Försvarmakten i samhället – en långsiktigt hållbar militär personalförsörjning och en modern folkförankring av försvaret (SOU 2014:73) presenterades i november 2014.

I budgetpropositionen för 2014 lämnade regeringen i en bilaga till utgiftsområde 6 en särskild redovisning av utvecklingen av Försvarsmaktens personalförsörjning. Utskottet konstaterade i det efterföljande budgetbetänkandet (2013/14:FöU1) att man delade regeringens bedömning att Försvarsmaktens sammantagna personalvolym måste rymmas inom givna ekonomiska ramar, och utskottet lade dessutom stor vikt vid att åtgärder vidtas för att uppnå långsiktig balans.

I budgetpropositionen för 2015 konstaterade regeringen att det finns utmaningar i den nya personalförsörjningen, bl.a. den långsiktiga hållfastheten i personalförsörjningssystemet och folkförankringen. Regeringen aviserade därför att man med utgångspunkt i Försvarsberedningens rapport avsåg återkomma till frågan om personalförsörjning i den försvarspolitiska inriktningspropositionen.

Utskottets överväganden

Personalförsörjningssystemets utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om personalförsörjningssystemets utveckling med hänvisning till pågående arbete och tidigare beslut.

Jämför reservationerna 1 (M, C, FP, KD), 2 (SD) och 3 (V).

Motionerna

I motion 2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) anför motionärerna bl.a. att personalvolymen i hemvärdet bör utökas (yrkande 5).

I partimotion 2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) understryker motionärerna vikten av att säkra personalförsörjningen för Försvarsmakten. De menar att en central förutsättning för en fungerande organisation är rekrytering, utbildning, anställning och veteranpolitik, och detta utgör en prioriterad del av Försvarsmaktens verksamhet. Motionärerna pekar på vikten av att på olika sätt säkerställa såväl rekrytering som att redan anställd personal stannar kontraktstiden ut (yrkande 3).

I partimotion 2014/15:67 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) framhåller motionärerna att regeringen skyndsamt bör utreda hur ett värnpliktsförsvar kan införas och när detta kan ske. Motionärerna menar att det yrkesförsvar som Sverige nu bygger upp medför högre personalkostnader, vilket riskerar att tränga ut annan viktig verksamhet inom försvars- och säkerhetsområdet. Erfarenheter från bl.a. Nederländerna visar enligt motionen att ett system som bygger på heltidsanställda yrkessoldater är sårbart. De vill därför se en grundlig utredning om hur Försvarsmaktens personalförsörjning ska klaras i framtiden och hur den folkliga förankringen kan stärkas.

I motion 2014/15:1626 anför Mikael Oscarsson (KD) att regeringen bör se över möjligheten att kalla in krigsplacerade före detta värnpliktiga till repetitionsövningar. Motionären beskriver att det nya personalförsörjningssystemet med anställd personal kommer att fungera fullt ut först omkring 2023 enligt Försvarsmaktens bedömning. En mycket stor del av arméns förband bemannas alltså med personal utbildad inom ramen för värnpliktssystemet, dvs. de personer som genomförde sin grundutbildning under åren 2005–2010. Genom att de aldrig kallats in till repetitionsövningar menar motionären att deras kunskaper efter hand har blivit inaktuella, och förbanden de tillhör har inte heller kunnat samövas. Möjligheten att kalla in krigsplacerad värnpliktig personal till repetitionsövningar kräver ett regeringsbeslut, och ett sådant skulle enligt motionären ge möjligheter till mer omfattande övningsverksamhet och förbättra Försvarsmaktens förmåga i närtid.

I kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att samtliga unga män i en årsklass bör mönstras i en flerdagarsmönstring, och de anser att motsvarande mönstring för kvinnor bör vara frivillig (yrkande 47). I motionen anföras att en tredygnskurs i grundläggande överlevnad bör hållas vid mönstringen (yrkande 48). Motionärerna menar att införandet av värnplikten och krigsbrigader endast skulle innebära naturlig pensionering för eventuellt övertaliga högre officerare, att befintliga GSS/T överförs till värnplikt och att GSS/K kvarstår för kontinuerliga tjänster på brigaderna (yrkande 51). Därutöver yrkar motionärerna på en värnpliktsutbildning i ytterligare sju månader efter grundläggande militär utbildning (GMU) av ca 7 200 soldater årligen för krigsplacering (yrkande 50) och på värnpliktsutbildning inom GMU av ca 8 400 värnpliktsuttagna soldater årligen (yrkande 49). Motionärerna menar även att Försvarsmakten ska utse befäl upp till överste/kommandör (yrkande 46).

I kommittémotion 2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) anför motionärerna att det bör finnas möjlighet för svenska medborgare att tjänstgöra i Finlands försvarsmakt och vice versa. Motionärerna menar att vi solidariskt ska stå upp för varandra och försvara vår frihet gemensamt och anser därför att samarbetet med våra finska bröder och systrar bör fördjupas som ett första steg.

Bakgrund

Frågor om Försvarsmaktens personalförsörjningssystem behandlades av utskottet våren 2013 i betänkandet Modern personalförsörjning för ett modernt försvar (2012/13:FöU7). Utskottet konstaterade då att riksdagen har ställt sig bakom de förslag till förändringar i personalförsörjningssystemet som regeringen lämnade i proposition 2009/10:160. Utskottet bedömde vidare att reformerna stegvis går från ett invasionsförsvar med pliktpersonal till en insatsorganisation med kontinuerligt och tidvis tjänstgörande personal men att arbetet måste intensifieras. Utskottet menade att det därför är av betydelse att successivt lösa de problem som uppkommer i samband med att reformen genomförs och att en öppenhet för förslag om eventuella förändringar är rimlig. Utskottet ansåg därmed att den fortsatta utvecklingen av Försvarsmaktens personalförsörjning i enlighet med de beslut som riksdagen fattat borde utredas. Bland annat konstaterades det att rekryteringsbasen för kontinuerligt och tidvis tjänstgörande personal och frivilliga borde breddas och att den folkliga förankringen borde stärkas. För att trygga en långsiktigt hållbar personalförsörjning borde översynen också, enligt utskottets mening, omfatta bl.a. orsaker till avhopp, ökad totalförsvarsinformation, ett utvecklat mönstringsinstrument och frivilligorganisationernas möjlighet att bidra samt ta fasta på erfarenheter från andra länder. Riksdagen tillkännagav den 16 maj 2013 för regeringen som sin mening vad utskottet anförde (rskr. 2012/13:223).

Därefter behandlades även motioner om personalförsörjningssystemets utveckling, antagningsprövning för värnplikt och värnpliktens återinförande hösten 2013 (bet. 2013/14:FöU2). Utskottet påminde då om att riksdagen ställt

sig bakom de förslag till förändringar i Försvarmaktens personalförsörjningssystem som regeringen föreslog i propositionen Modern frivillig personalförsörjning för ett användbart försvar (2009/10:160). Enligt utskottet var en bärande princip för personalförsörjningen därmed att den ska bygga på frivillighet men att totalförsvarspunkten i grunden kvarstår och blir könsneutral. Liksom vid föregående behandling av frågorna framhöll utskottet att en fortsatt utveckling av Försvarmaktens nya personalförsörjning i enlighet med de beslut som riksdagen har fattat var avgörande för trovärdigheten i Försvarmaktens förmåga. Utskottet noterade även att ett omfattande arbete pågick inom Försvarmakten för att i olika delar möta de utmaningar som reformen innebär. Utskottet underströk dessutom vikten av att en utredning hade tillsatts för att ta fram underlag och närmare analysera frågor som utskottet framhållit som angelägna för att uppnå långsiktighet, uthållighet och stabilitet i personalförsörjningssystemet. Utredningens betänkande Försvarmakten i samhället – en långsiktigt hållbar militär personalförsörjning och en modern folkförankring av försvaret (SOU 2014:73) presenterades i november 2014 och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2015 konstaterade regeringen att det finns utmaningar i den nya personalförsörjningen, bl.a. den långsiktiga hållfastheten i personalförsörjningssystemet och folkförankringen. Regeringen aviserade därför att man med utgångspunkt i Försvarsberedningens rapport avsåg återkomma till frågan om personalförsörjning i den försvarspolitiska inriktningspropositionen. I budgetpropositionen för 2015 redovisar regeringen även att Sverige och Finland sedan länge har ett väl fungerande samarbete inom försvarsområdet och att det fortsatta arbetet sker i enlighet med en gemensam svensk-finsk handlingsplan som presenterades i maj 2014.

När det gäller totalförsvarspunktens fullgörande av repetitionsutbildning beslutade regeringen den 11 december 2014 att de som fullgjort grundutbildning eller motsvarande och krigsplacerats i ett krigsförband ska vara skyldiga att fullgöra repetitionsutbildning, detta med stöd av 1 kap. 3 a § lagen (1994:1809) om totalförsvarspunkt (dnr 2014/2039/MFI).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det finns utmaningar i den nya personalförsörjningen, bl.a. den långsiktiga hållfastheten i personalförsörjningssystemet och folkförankringen. Utskottet har vid tidigare behandling av personalförsörjningsfrågor framhållit att vissa angelägna frågor behövde analyseras vidare för att uppnå långsiktighet, uthållighet och stabilitet i personalförsörjningssystemet. Så har också skett. Utredningen Försvarmakten i samhället – en långsiktigt hållbar militär personalförsörjning och en modern folkförankring av försvaret presenterades i november 2014. Utskottet bedömer att utredningen, som fortfarande bereds inom Regeringskansliet, tillför visst beslutsunderlag i frågan. Utskottet anser att det är positivt att regeringen aviserat att man med utgångspunkt i Försvarsberedningens rapport avser återkomma

till frågan om personalförsörjning i den försvarspolitiska inriktningspropositionen. Att kunna behandla de utmaningar personalförsörjningen står inför som en helhet i detta sammanhang bedömer utskottet vara av sådant värde att utskottet inte önskar föregripa detta. Utskottet avstyrker därför motionärernas yrkanden i dessa frågor.

När det gäller möjligheten att genomföra repetitionsutbildning för dem som fullgjort grundutbildning eller motsvarande och krigsplacerats i ett krigsförband menar utskottet att regeringens beslut den 11 december 2014 tillgodoser motionärens önskemål och att ytterligare åtgärder inte krävs varför utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Villkor för militär personal

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till tidigare tillkännagivande och pågående arbete finns inte skäl att vidta ytterligare åtgärder, varför riksdagen avslår sex motionsyrkanden om den militära personalens villkor.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att en premie bör införas som är återbetalningsvillkorad om kontraktet bryts ska betalas ut när soldater tecknar ett kontinuerligt kontrakt, GSS/K – 30 procent direkt och 70 procent efter tjänstgöringen (yrkande 43). När det gäller villkoren för kontrakterade gruppbefäl, soldater och sjömän menar motionärerna dessutom att regeringen bör utreda möjligheten för dem som bor på logement att få subventionerade hemresor (yrkande 42), tillgång till billig och nyttig lagad frukost, lunch och middag (yrkande 41) samt att slippa förmånsbeskattning för icke lagad mat ute i fält (yrkande 40) och att de bör få rätt att bo kvar på logementen för en låg hyra även efter provanställningstiden (yrkande 39).

I motion 2014/15:1424 anför Edward Riedl (M) att regeringen bör låta utreda hur andra länders premieringsmodeller ser ut för soldater i utlandstjänst för att sedan göra om systemet i Sverige.

Bakgrund och tidigare behandling

Utskottet behandlade frågan om ersättningar vid tjänstgöring i Försvarsmakten inom ramen för budgetbetänkandet för 2015. Riksdagen tillkännagav för regeringen att ett förslag bör tas fram för att införa ett system med tidsdelmål och ekonomisk kompensation liksom andra typer av incitament för vissa personal-

kategorier i samband med detta (bet. 2014/15:FöU1, rskr. 2014/15:63). Utskottet har även tidigare behandlat dessa frågor i sitt betänkande Försvarets personalförsörjning och personalpolitik m.m. (2013/14:FöU2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid tidigare behandling av frågor om ersättningar vid tjänstgöring i Försvarmakten betonat vikten av att Försvarmakten ska kunna behålla sin personal. Riksdagen tillkännagav då för regeringen att ett förslag bör tas fram för att införa ett system med tidsdelmål och ekonomisk kompensation liksom andra typer av incitament. Utskottet anser inte att riksdagen bör vidta ytterligare åtgärder och förväntar sig att regeringen på lämpligaste sätt redovisar sitt förslag. Därmed avstyrker utskottet motionärernas yrkanden.

Utnämningmakt för vissa anställningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utnämningmakten med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 5 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att Försvarmakten ska utse befäl upp till överste eller kommendör (yrkande 46).

Bakgrund

Enligt 25 § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten beslutar regeringen i dag om anställning som generallöjtnant eller viceamiral och generalmajor eller konteramiral, chefsjurist, ekonomidirektör och personaldirektör samt ytterligare ett antal specifika befattningar. Övriga anställningar och placeringar på befattningar beslutas i dag av Försvarmakten.

Försvarsberedningen menade att regeringen liksom före 1999, efter förslag från Försvarmakten, även bör besluta om anställning av generaler och amiraler. Försvarsberedningen menade att en sådan ordning skulle ansluta också till internationell praxis (Ds 2014:20 s. 102).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att med utgångspunkt i Försvarsberedningens rapport återkomma till frågan om personalförsörjning i den försvarspolitiska inriktningspropositionen. Utskottet har under hand informerats

om att även frågan om utnämningmakten kommer att hanteras i detta sammanhang. Utskottet önskar inte föregripa detta genom att nu ta ställning till frågan huruvida regeringen bör besluta om anställningar av personer i samtliga generals- och amiralsgrader. Utskottet avstyrker därmed motion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 46.

Centrum med specialkompetens i och forskning om veteranfrågor och ett veterancentrum med museum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller två motionsyrkanden (KD) och tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att ett centrum med specialkompetens i veteranfrågor bör inrättas. Härutöver avslår riksdagen ett motionsyrkande (SD) om att inrätta ett nationellt veterancentrum med museum och restaurang.

Jämför reservationerna 6 (S) och 7 (SD).

Motionerna

I partimotion 2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) anför motionärerna att ansvaret för veteranfrågor tydligt bör pekas ut och att det därför finns behov av att inrätta ett centrum för veteranfrågor (yrkande 4). Även i motion 2014/15:1618 anför Mikael Oscarsson (KD) att möjligheterna att inrätta ett svenskt veterancentrum bör undersökas. Motionärens utgångspunkt är bl.a. att stödet till soldater och anhöriga bör öka. I motionen framhålls att en utvecklad veteranadministration kan bli en plattform för rehabilitering, stödsamtal och karriärväxling och forskning om utlandsveteraners svårigheter.

I kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att ett nationellt veterancentrum bör byggas (yrkande 30). Motionärerna anser att försvaret bör bygga ett veterancentrum som en samlade punkt för dem som verkat i internationell tjänst och att detta kan innehålla museum och restaurang.

Bakgrund

Utskottet beredde senast frågan om att inrätta ett svenskt veterancentrum i november 2013 (2013/14:FöU2). Ett arbete pågick då såväl inom Försvarsmakten som inom ramen för Veteranutredningens fortsatta uppdrag. Utskottet bedömde då att arbetet omfattade de frågor som motionärerna lyft. Veteranutredningens kompletterande uppdrag kom till uttryck genom ett tilläggsdirektiv den 23 augusti 2012 (dir. 2012:83). Utredaren fick i uppdrag att även följa det pågående genomförandet av den svenska veteransoldatpolitiken och bl.a. bedöma om den behöver utvecklas vidare. Uppdraget redovisades den 7 maj 2014 i betänkande SOU 2014:27. Utredningens förslag avsåg en samlad och

utvecklad veteranpolitik som omfattar även civila som tjänstgjort i olika insatser. Utredningen föreslog dessutom att en nationell veteranmyndighet skulle inrättas med ansvar för att stärka och utveckla veteranfrågorna.

Av budgetpropositionen för 2015 framkommer att utredningens förslag för närvarande bereds inom Regeringskansliet och att regeringen avser att återkomma till frågor om personalförsörjning i den försvarspolitiska inriktningspropositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet lägger stor vikt vid att ansvaret för veteranfrågor tydliggörs och ser därför att det finns behov av att inrätta ett centrum för veteranfrågor för att därigenom stärka och utveckla veteranfrågorna. I det sammanhanget bör behovet av stöd till dem som tjänstgjort i olika internationella insatser och deras anhöriga lyftas fram. En utvecklad veteranadministration kan bli en plattform för rehabilitering, stödsamtal, karriärväxling och forskning om utlandsveteraners svårigheter. Därutöver vill utskottet understryka vikten av att veteranstödet även omfattar civila som tjänstgjort i olika insatser och att ett centrum ska tjäna såväl civila som militära veteraner. Detta är en viktig roll för ett veterancentrum. Vad utskottet angett bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) och 2014/15:1618 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 4.

Utskottet anser däremot inte att det finns behov av ett sådant veterancentrum som föreslås i motion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD). Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Minnesdag för veteraner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en minnesdag för veteraner då utskottet inte anser att det finns skäl att ytterligare reglera högtidlighållandet av en veterandag.

Jämför reservation 8 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att den sista söndagen i maj bör vara minnesdag för svenska veteraner för att veteranerna och deras anhöriga inte ska tvingas ta ut en semesterdag för sitt deltagande (yrkande 29). Motionärerna menar att medaljer och utmärkelser ska symbolisera både olika beundransvärda och viktiga bedrifter och de stora offer som gjorts för världsfreden. De menar att den sista söndagen i maj ska vara minnesdag för svenska veteraner och att valet av en helgdag gör det lättare för veteraner och deras anhöriga att delta.

Bakgrund

Försvarsmakten högtidlighåller veterandagen den 29 maj varje år (Förenta nationernas årsdag för fredsbevarare). Veterandagen högtidlighålls sedan 2011 och har i dag statsceremoniella inslag vid firandet i Stockholm i anslutning till det uppförda Veteranmonumentet i anslutning till Sjöhistoriska museet på Djurgården. Veterandagen firas även på andra ställen än i Stockholm, och ett antal garnisonsorter har etablerat egna platser som tillägnas veteraner. Veteransoldatföreningar anordnar i vissa fall lokala firanden av FN-dagen den 24 oktober. (Ofta sker detta i samarbete med en lokal FN-förening.)

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser det vara mycket positivt att veterandagen numera högtidlighålls med statsceremoniella inslag för att hedra de kvinnor och män som genom sina personliga insatser möjliggjort Sveriges deltagande i internationella insatser. Utskottet kan notera att dessa personer även hedras genom lokala arrangemang såväl den 29 maj som andra datum. Utskottet finner inte skäl att utöver detta reglera firandet av veterandagen ytterligare, varför motionsyrkandet avstyrks.

Utlandstjänstgöring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om könsbaserade mål för rekrytering till fredsbevarande insatser. Fortsatta åtgärder för att fler kvinnor ska söka sig till Försvarsmakten och stanna kvar i sin anställning vid myndigheten bedöms samtidigt vara nödvändiga.

Motionerna

I kommittémotion 2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) anför motionärerna att regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna i fredsbevarande insatser ska vara kvinnor (yrkande 17). Motionärerna menar att en ökad andel kvinnor i t.ex. fredsfrämjande insatser, så som resolution 1325 syftar till, är ett viktigt mål i sig. De framhåller att representation är en viktig byggsten i demokratin och botten i rättvisekrav. Det är grundläggande att understryka kvinnors avgörande uppgifter och roll i fredsprocesser, så som det beskrivs i resolution 1325. I dag menar de att alla riksdagspartier anser att kvinnor behövs inom försvaret, men inte mycket görs för att skynda på processen.

Bakgrund

Utskottet har berett frågan om fler kvinnor i Sveriges internationella styrkor i betänkandet Jämställdhet och genusfrågor 2012/13:F6U14 och därefter i betänkande 2013/14:F6U2. I det senare konstaterade utskottet att man delade motionärernas syn på att andelen kvinnor inom försvaret måste öka, liksom betydelsen av att Sverige – nationellt och internationellt – fortsätter arbeta för efterlevnad av FN:s resolutioner 1325 och 1820.

I budgetpropositionen för 2014 redovisar regeringen att totalt ca 700 kvinnor och män var kontinuerligt insatta under 2013 då Försvarsmakten deltog i ISAF, KFOR, EUFOR Atalanta samt med en flygtransportstyrka inom ramen för FN:s och Organisationen för förbud mot kemiska vapens (OPCW) insats i Syrien. Försvarsmakten har vidare deltagit i EUTM Mali samt i EUTM Somalia och bidragit till annan verksamhet som regeringen beslutat för säkerhetssektorreform och kapacitetsuppbyggnad.

De 1 491 kvinnor som tjänstgör i Försvarsmakten som officerare antingen tidvis eller kontinuerligt (Försvarsmaktens årsredovisning för 2013, bil. 2, s. 17 och 40) är den huvudsakliga basen för rekrytering av personal till de internationella insatserna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Försvarsmakten har haft och har en viktig roll att spela i Sveriges engagemang för fred och försoning, utveckling och stabilitet i vår omvärld. Försvarsmaktens bidrag till det internationella samfundets ansträngningar för ökad respekt för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter ska även i fortsättningen ske med särskild tonvikt på kvinnors och flickors fri- och rättigheter. Utskottet lägger därför stor vikt vid att FN:s säkerhetsråds resolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet genomförs. Sverige ska enligt utskottet som medlem i FN bidra till att genomföra resolutionerna 1325, 1820 och därtill relaterade resolutioner.

Utskottet anser att både Försvarsmakten och regeringen måste vidta fler åtgärder för att andelen kvinnor som tjänstgör som officerare, soldater och sjömän ska öka och därmed även den rekryteringsbas som möjliggör en jämnare könsfördelning vid fredsbevarande insatser, vilket motionären anför. Utskottet har vid tidigare behandling av rekryteringsfrågor framhållit som en självklarhet att både kvinnor och män ska utgöra en naturlig rekryteringsbas för Försvarsmakten. Försvarsmakten framhöll då att den nuvarande rekryteringsbasen av främst intresserade unga män är otillräcklig för att garantera den framtida kompetensförsörjningen. Försvarsmakten sa sig därför arbeta med att säkra sin långsiktiga personalförsörjning genom att i högre grad försöka intressera lämpliga kvinnor (bet. 2012/13:F6U14 och redovisning för utskottet den 7 mars 2013).

Utskottet delar den bedömningen och menar att det är nödvändigt att Försvarsmakten fortsätter att vidta åtgärder för att fler kvinnor ska söka sig till Försvarsmakten och stanna kvar i sin anställning vid myndigheten. Däremot

anser inte utskottet att det vore lämpligt att sätta upp sådana rekryteringsmål som motionären föreslagit, givet den nuvarande basen för rekrytering av kvinnor till de internationella insatserna. Motionen avstyrks därför.

Reservationer

1. Personalförsörjningssystemets utveckling, punkt 1 (M, C, FP, KD)

av Allan Widman (FP), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 5 och avslår motionerna

2014/15:67 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkande 4,

2014/15:1626 av Mikael Oscarsson (KD),

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3 och

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 47–51.

Ställningstagande

Vi lägger stor vikt vid att öka den sammantagna förmågan hos insatsorganisationen och menar att en stegvis ökad personalvolym inom hemvärdet skulle utgöra ett viktigt bidrag till detta. Vi anser att ett tillskott till hemvärdet kan ge en möjlighet att nå upp till satta personalmål och även kan medge ökad närvaro på Gotland. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Personalförsörjningssystemets utveckling, punkt 1 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkande 4,

2014/15:1626 av Mikael Oscarsson (KD) och

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 47–51 och

avslår motionerna

2014/15:67 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3 och
2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater var emot införandet av det nya personalförsörjningssystemet, men anser att det är nödvändigt att vidta åtgärder för att förbättra det så länge det är aktuellt och inte ersatts av något annat system. Vi anser därför att det är nödvändigt att utreda eller i förekommande fall vidta åtgärder med anledning av de förslag vi lämnat. Våra förslag handlar bl.a. om flerdagarsmönstring, en tredygkurs i överlevnad och om värnpliktsutbildning inom ramen för den grundläggande militära utbildningen. Vi ser också möjligheten för svenska och finska medborgare att tjänstgöra i varandras respektive försvarsmakter som en naturlig del av vår strävan efter ett nära försvarssamarbete med Finland och en nordisk försvarsallians. Vi menar att dessa förslag sammantaget bidrar till att förbättra och stärka personalförsörjningen för det svenska försvaret. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Personalförsörjningssystemets utveckling, punkt 1 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2014/15:67 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) och
avslår motionerna
2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkande 4,
2014/15:1626 av Mikael Oscarsson (KD),
2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3,
2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 5 och
2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 47–51.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen skyndsamt bör utreda hur ett värnpliktsförsvar kan införas och när detta kan ske. Det yrkesförsvar som Sverige nu bygger upp medför enligt min mening högre personalkostnader, vilket i sin tur riskerar att tränga ut annan viktig verksamhet inom försvars- och säkerhetsområdet.

Erfarenheter från bl.a. Nederländerna visar att ett system som bygger på heltidsanställda yrkessoldater är sårbart. Jag vill därför se en grundlig utredning om hur Försvarsmaktens personalförsörjning ska klaras i framtiden och hur den folkliga förankringen kan stärkas. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Villkor för militär personal, punkt 2 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 39–43 och avslår motion 2014/15:1424 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater var emot införandet av det nya personalförsörjningssystemet. Vi anser dock att det är nödvändigt att vidta åtgärder för att förbättra det så länge det är aktuellt och inte ersatts av något annat system. En central del i arbetet med nödvändiga förbättringar anser vi vara åtgärder för att ge våra soldater och officerare drägliga villkor. Vi förordar en premie som är återbetalningsvillkorad om kontraktet bryts. När det gäller villkoren för kontrakterade gruppbefäl, soldater och sjömän menar vi dessutom att regeringen bör utreda möjligheten för dem som bor på logement att få subventionerade hemresor, tillgång till billig och nyttig lagad frukost, lunch och middag samt att slippa förmånsbeskattning för icke lagad mat ute i fält. Vi anser dessutom att de bör ges rätt att bo kvar på logementen för en låg hyra även efter provanställningstiden. Dessa förslag skulle ge både bättre villkor för enskilda soldater och officerare och förbättrade förutsättningar för att rekrytera personal till det svenska försvaret. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Utnämningssmakt för vissa anställningar, punkt 3 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 46.

Ställningstagande

Vi anser att Försvarsmakten ska utse befäl upp t.o.m. överste eller kommandör. Därmed anser vi att regeringen efter förslag från Försvarsmakten bör besluta om anställning av generaler och amiraler. Detta bör ges regeringen till känna.

**6. Centrum med specialkompetens i och forskning om vetera-
ner, punkt 4 (S)**

av Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Alexandra Völker (S), Paula Holmqvist (S), Mattias Ottosson (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:1618 av Mikael Oscarsson (KD) och
2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Utskottet har vid behandlingen av förslagen i detta betänkande understrukt vikten av att kunna behandla de utmaningar personalförsörjningen står inför som en helhet och att inte föregripa pågående arbete.

Utskottet har dessutom informerats om att Veteranutredningen är på remiss för närvarande. Vi menar att remissinstansernas synpunkter är av sådant värde att det pågående arbetet inte bör föregripas utan man i stället bör avvakta med att ta ställning till denna angelägna fråga. Motionsyrkandena avstyrks.

7. Veterancentrum med museum, punkt 5 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 30.

Ställningstagande

Vi har framhållit att veteransoldatspolitiken ska ge förutsättningar för att kunna lämna stort stöd både till dem som verkat i internationell tjänst och till deras anhöriga. Vi anser att ett veterancentrum som samlade punkt är viktigt

och har föreslagit att detta även skulle innehålla ett museum och en restaurang. Vi menar att ett sådant centrum kan vara såväl en samlingspunkt och en resurs för veteraner och anhöriga som ett centrum för att sprida kunskap om de beundransvärda bedrifter och de stora offer som veteranerna gjort för världsfreden och för undvikandet av mänskliga katastrofer. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Minnesdag för veteraner, punkt 6 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 29.

Ställningstagande

Vi anser att den sista söndagen i maj bör vara minnesdag för svenska veteraner, detta för att veteranerna och deras anhöriga inte ska behöva ta ut en semesterdag för sitt deltagande. Om man skulle besluta att veteranernas minnesdag ska infalla på en helgdag blir det lättare för veteraner och deras anhöriga att delta. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:67 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör utreda hur ett värnpliktsförsvar kan införas och när detta kan ske.

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna i fredsbevarande insatser ska vara kvinnor.

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör finnas möjlighet för svenska medborgare att tjänstgöra i Finlands försvarsmakt och vice versa.

2014/15:1424 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur andra länders premieringsmodeller ser ut för soldater i utlandstjänst för att sedan göra om systemet i Sverige.

2014/15:1618 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att inrätta ett svenskt veterancentrum med specialkompetens och forskning kring soldaternas tjänst.

2014/15:1626 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att kalla in krigsplacerade före detta värnpliktiga till repetitionsövningar.

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att säkra personalförsörjningen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att inrätta ett centrum för veteranfrågor.

2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personalvolymen i hemvärdet.

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den sista söndagen i maj ska vara minnesdag för svenska veteraner för att veteranerna och deras anhöriga inte ska tvingas ta ut en semesterdag för sitt deltagande (avsnitt 5.6).
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett nationellt veterancenter bör byggas med museum, föreläsningssal och restaurang (avsnitt 5.6).
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten för kontrakterade gruppbefäl, soldater och sjömän att få rätt att bo kvar på logementen för en låg hyra även efter provanställningstiden (avsnitt 8.1).
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten för kontrakterade gruppbefäl, soldater och sjömän att slippa förmånsbeskattningslagad mat ute i fält (avsnitt 8.1).
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten för kontrakterade gruppbefäl, soldater och sjömän som bor på logement att få tillgång till billig och nyttig lagad frukost, lunch och middag (avsnitt 8.1).
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten för kontrakterade gruppbefäl, soldater och sjömän att få subventionerade hemresor varannan vecka (avsnitt 8.1).
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en premie som är återbetalningsvillkorad om kontraktet bryts ska betalas ut när soldater tecknar ett kontinuerligt kontrakt, GSS/K – 30 procent direkt och 70 procent efter tjänstgöringen (avsnitt 8.1).
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försvarsmakten ska utse befäl upp till överste/kommandör (avsnitt 8.7).
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtliga unga män i en årsklass ska mönstras i en flerdagarsmönstring på plats – för kvinnor är detta frivilligt (avsnitt 8.7).

48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en tredygnskurs i grundläggande överlevnad ska hållas vid mönstringen (avsnitt 8.7).
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värnpliktsutbildning inom grundläggande militär utbildning (GMU) av ca 8 400 värnpliktsuttagna soldater årligen (avsnitt 8.7).
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värnpliktsutbildning i ytterligare sju månader efter grundläggande militär utbildning (GMU) av ca 7 200 soldater årligen för krigsplacering (avsnitt 8.7).
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införandet av värnplikten och krigsbrigader innebär endast naturlig pensionering för eventuellt övertaliga högre officerare, att befintliga GSS/T överförs till värnplikt och att GSS/K kvarstår för kontinuerliga tjänster på brigaderna (avsnitt 8.7).